

Skånska medborgare

Befolkning, demokrati och attityder
mellan 2004 och 2008

Ylva Mattsson-Wallinder och Annika Bergström

[SOM-rapport nr 2011 : 30]

Innehållsförteckning

SKÅNSKA MEDBORGARE – BEFOLKNING, DEMOKRATI OCH ATTITYDER	1
DE SKÅNSKA INVÅNARNA – DEMOGRAFI OCH BOENDE	2
DEMOKRATI	8
BILDEN AV REGIONEN	13
OFFENTLIG SEKTOR	18
SKÅNE – EN SAMLAD OCH SPLITTRAD REGION	21
SOM-UNDERSÖKNINGARNA I SKÅNE 2004, 2006 OCH 2008	24
UNDERSÖKNINGARNAS UPPLÄGG	24
SVARFREKVENNS OCH BORTFALL	25
APPENDIX	26
REFERENSER	29

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1	Typ av boendeområde, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)	s. 2
Tabell 2	Boendetid på nuvarande hemort i Skåne 2008 (procent)	s. 3
Tabell 3	Utbildningsnivå fördelat på kön, ålder, nuvarande subjektiv familjeklass samt delregion i Skåne 2008 (procent)	s. 4
Tabell 4	Förvärvsposition i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)	s. 5
Tabell 5	Hushållets årsinkomst i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)	s. 6
Tabell 6	Hushållets årsinkomst i förhållande till utbildningsnivå i Skåne 2008 (procent)	s. 7
Tabell 7	Allmän livstillfredsställelse i Malmöregionen 2001, i Skåne 2004, 2006 och 2008, i Västra Götaland 2008, Sverige 2008 samt Danmark 2008 (procent)	s. 7
Tabell 8	Intresset för politik bland invånarna i Sverige 2008, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregion i Skåne 2008 (procent)	s. 9
Tabell 9	Medlemskap och uppdrag i föreningar, Skåne 2008 (procent)	s. 10
Figur 1	Andel av befolkningen som är medlem i någon typ av förening, Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)	s. 11
Figur 2	Andel som anser sig ha goda möjligheter att påverka (procent)	s. 12
Figur 3	Nöjd med demokratin på olika nivåer i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt Malmöregionen 2001 (procent)	s. 13
Tabell 10	Medborgarnas viktigaste regionala frågor i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)	s. 14
Tabell 11	Åsikt om mediernas rapportering om olika områden, Skåne 2006 och 2008 (procent och medelvärde)	s. 15
Tabell 12	Bedömning av olika verksamheters betydelse för framtida utveckling i Skåne (procent)	s. 16
Tabell 13	Bedömning av olika verksamheters betydelse för framtida utveckling i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)	s. 17
Tabell 14	Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten: Skåne 2004, 2006 och 2008, Malmöregionen 2001 och Sverige 2008 (procent och balansmått)	s. 19
Tabell 15	Åsikter om trafik och infrastruktur i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent och balansmått)	s. 21
Tabell 16	Svarsfrekvens i Syd-SOM 2004, 2006 och 2008 samt Skåneundersökningen 2001	s. 25
Tabell A1	Åsikt om mediernas rapportering i olika avseenden fördelat över kön, ålder, utbildning och geografisk tillhörighet, Skåne 2008 (medelvärde)	s. 26
Tabell A2	Viktigt för den framtida utvecklingen i Skåne 2008 (procent)	s. 27
Tabell A3	Kön, parti och åsikter om sakfrågor i den politiska debatten, Skåne 2008 (balansmått)	s. 28

Skånska medborgare – befolkning, demokrati och attityder

Den kommunala självstyrelsen i Sverige omfattar inte bara kommunerna utan också landstingen och regionerna. Regionnivån svarar för ett begränsat antal serviceområden som kräver ett större befolkningsunderlag än kommunen. I praktiken innebär det att den regionala verksamheten i Skåne och Västra Götaland, samt från och med 2011 även Halland och Gotland, har fått uppgifter överförda från staten som innefattar både välfärds- och utvecklingsfrågor. Välfärdsfrågorna på regional nivå är framför allt koncentrerade till hälso- och sjukvård.

SOM-institutet har sedan 2004 genomfört tre utvärderingar – 2004, 2006 samt 2008 – på uppdrag av Region Skåne i syfte att kartlägga bland annat attityder till service, politiskt engagemang synen på demokrati hos befolkningen i Skåne. Malmöregionen har undersökts på motsvarande sätt även 2001. En närmare beskrivning av den skånska SOM-undersökningen återfinns sist i texten. Rapporten syftar till att belysa Region Skåne ur ett medborgarperspektiv. De resultat som följer är av beskrivande karaktär med syfte att ge en generell bild av attityder, uppfattningar och vanor hos de boende i Skåne.

Empiriskt baseras analyserna på SOM-institutets tre befolkningsundersökningar i Skåne 2004, 2006 och 2008 – de så kallade Syd-SOM – undersökningarna¹. I undersökningarna ställs frågor om medborgarnas uppfattningar och attityder samt bedömningar av tillstånd inom en rad av regionens kompetensområden. Föreliggande rapport anknyter till en begränsad del av vad mätningarna omfattar. Syftet med rapporten är att kartlägga medborgarnas demografi, analysera deras uppfattning om hur demokratin fungerar, skapa en bild av hur befolkningen i Skåne ser på den egna regionen och den offentliga sektorn samt belysa medborgarnas samhällsengagemang. Urvalet av frågor som bearbetas i rapporten har tagits fram i samverkan med Region Skåne.

Genom att SOM-institutet på årlig basis även genomför nationella undersökningar och undersökningar i Västra Götaland finns det möjlighet till jämförelser. Eftersom många frågor i Skåneundersökningarna ställts samtliga tre undersökningsår finns även goda möjligheter att följa utvecklingen och förändringen i vanor och uppfattningar över tid.

Rapporten inleds med en kort beskrivning av hur de demografiska förhållandena i Skåne har förändrats mellan 2004 och 2008. Därefter presenteras tre fokusområden: *demokrati, bilden av regionen och synen på offentlig sektor*.

Som läsanvisning kan påpekas att tabellerna som illustrerar resultaten har liknande struktur genom hela rapporten. För flera frågor innebär det en redovisning av det samlade mönstret, män och kvinnors åsikter, fördelningen per åldersgrupp, var i Skåne man bor med avseende på delregion² och i viss mån även typ av boendeområde – storstad, mindre ort eller landsbygd. För någon enstaka fråga redovisas även social bakgrund och uppväxtförhållanden.

¹ Det tillkommer även en del jämförelser med medborgarundersökningen i Malmöregionen, Skåneundersökningen 2001.

² Den geografiska indelningen har baserats på urvalsdata enligt följande: *Nordvästra Skåne*: Kommunerna Båstad, Landskrona, Helsingborg, Höganäs, Ängelholm och Svalöv. *Sydvästra Skåne*: Kommunerna Staffanstorps, Burlöv, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Höör, Malmö, Lund, Eslöv och Trelleborg. *Nordöstra Skåne*: Kommunerna Östra Göinge, Hörby, Bromölla, Osby, Perstorp, Kristianstad och Hässleholm. *Sydöstra Skåne*: Kommunerna Skurup, Sjöbo, Tomelilla, Ystad och Simrishamn.

De skånska invånarna – demografi och boende

För att få en bild av befolkningen i Skåne och dess sammansättning identifieras demografiska mönster som kan tänkas sammanfalla med de tre fokusområden som beskrivits ovan. Tilläggas bör att de resultat som framkommit i samtliga metodredogörelser för Syd-SOM 2004, 2006 och 2008 sammantaget visar att undersökningarna genererat ett datamaterial som väl representerar olika grupper i den skånska befolkningen. Vid en jämförelse med den regionala Väst-SOM-undersökningen kan det konstateras att svarsmönstren mellan de olika undersökningarna endast skiljer sig marginellt. På det hela taget visar jämförelserna – över tid, med andra regionala och nationella undersökningar samt inom undersökningen – att de svarande i Syd-SOM undersökningarna 2004, 2006 och 2008 som grupper betraktat är mycket lika befolkningen i Skåne respektive år.

Skåne är, som så många andra delar av Sverige, sammansatt av olika typer av boendeområden. En tredjedel av skåningarna bor i mindre tätorter, en fjärdedel i storstaden Malmö och dess ytterområden. Störst andel som bor i mindre tätort eller ren landsbygd finns i sydöstra Skåne. Mönstret är relativt konstant över tid, vid jämförelse mellan 2004, 2006 och 2008 (se tabell 1).

Tabell 1 Typ av boendeområde, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)

	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Delregioner i Skåne 2008			
				Nordväst	Sydväst	Nordöst	Sydöst
Storstad, centralt	14	15	13	7	23	2	2
Storstad, ytterområde/förort	12	11	12	8	20	2	0
Stad eller större tätort, centralt	15	15	13	16	11	13	14
Stad eller större tätort, ytterområde	17	16	17	23	14	18	11
Mindre tätort	31	31	33	35	25	47	46
Ren landsbygd	11	12	12	11	7	18	27
<i>Antal svar</i>	<i>3 247</i>	<i>3 039</i>	<i>2 823</i>	<i>774</i>	<i>1 350</i>	<i>451</i>	<i>244</i>

Kommentar: Frågan lyder *I vilken typ av område bor du?* Svarsalternativen framgår av tabellen. Den geografiska indelningen avser delregioner i Skåne och bygger på urvalsdata (se fotnot s. 1).

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

För att analysera medborgarnas anknytning till hemorten efterfrågas hur länge de har bott i den kommun där de nu bor. En tredjedel av skåningarna hade 2008 i princip alltid bott i samma kommun. Runt 10 procent var relativt nyinflyttade och drygt hälften av befolkningen inflyttade de senaste fyra till tio åren. Intressant är att medborgarna i sydöstra och sydvästra Skåne i större utsträckning än de norra delregionerna är inflyttade de senaste 10 åren.

Skillnaderna över tid är ytterst små, möjligen är det något färre som alltid har bott på den ort där de bor 2008 jämfört med 2004 och 2006. Att det finns en hög andel inflyttade i Sydvästra Skåne är föga förvånande då storstäder som Lund och Malmö har större befolkningsomsättning genom både sysselsättning och utbildningsmöjligheter. Ett annat utmärkande mönster är att medborgarna i nordöstra Skåne tycks ha en starkare anknytning till sin hemort, hela 43 procent har alltid bott i den kommun där de bor (bortsett från kortare perioder) och knappa 20 procent är inflyttade de senaste 10 åren.

Tabell 2 Boendetid på nuvarande hemort i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)

	Delregioner i Skåne 2008						
	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Nordväst	Sydväst	Nordöst	Sydöst
Har alltid bott här	27	26	25	27	21	35	23
Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort	9	6	8	8	7	8	7
Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort	-	4	4	5	3	3	4
Inflyttad, har bott här mer än 10 år	40	39	38	35	41	36	39
Inflyttad, har bott här 4–10 år	13	14	14	14	16	11	15
Inflyttad, har bott här 1–3 år	8	8	8	8	9	4	8
Inflyttad, har bott här mindre än ett år	3	3	3	3	3	3	4
<i>Antal svar</i>	<i>3 250</i>	<i>3 056</i>	<i>2 820</i>	<i>771</i>	<i>1 351</i>	<i>448</i>	<i>246</i>

Kommentar: Frågan lyder *Hur länge har du bott i den kommun där du bor?* Svartaltemativen varierar över tid men framgår av tabellen. Den geografiska indelningen avser delregioner i Skåne och bygger på urvalsdata (se fotnot s. 1).

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Utbildningsnivå inverkar i en människas liv på en rad olika områden, exempelvis förvärvsposition och ekonomi men även politiskt intresse, vanor och attityder.

Utbildningsnivån i den skånska befolkningen fördelar sig med cirka en fjärdedel vardera för låg, medellåg, medelhög och hög utbildning (se tabell 3). Fördelningen skiljer sig däremot åt vid en jämförelse mellan olika delregioner. Andelen lågutbildade är betydligt större i östra Skåne än i västra medan andelen högutbildade är störst i sydväst, där drygt hälften av invånarna har hög eller medelhög utbildning. En tredjedel har minst examen från universitet eller högskola.

Tabell 3 Utbildningsnivå fördelat på kön, ålder, nuvarande subjektiv familjeklass samt delregion i Skåne 2008 (procent).

	Totalt (procent)	Utbildning				Summa (procent)	Antal personer
		Låg	Medellåg	Medelhög	Hög		
Kvinna	54	20	27	21	32	100	1630
Man	46	26	32	21	21	100	1384
15-29 år	17	11	47	25	17	100	527
30-49 år	32	9	28	25	38	100	955
50-64 år	28	26	27	18	29	100	840
65-85 år	23	47	22	15	16	100	692
Arbetarhem	39	38	37	17	8	100	1106
Jordbrukarhem	3	47	31	14	8	100	90
Tjänstemannahem	26	15	32	26	27	100	756
Högre tjänstemanna- /akademikerhem	22	2	10	21	67	100	633
Företagarhem	10	16	37	27	20	100	274
Nordvästra Skåne	28	25	33	18	24	100	830
Sydvästra Skåne	48	18	26	23	33	100	1438
Nordöstra Skåne	16	30	35	16	19	100	477
Sydöstra Skåne	9	29	29	22	20	100	264
Totalt (procent)	-	23	29	21	27	100	3 014

Kommentar: Frågan lyder *Vilken typ av skolutbildning har du?* Svarsalternativen har kodats till fyra kategorier: *Låg* ("Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola", "Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola"), *Medellåg* ("Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande", "Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande"), *Medelhög* ("Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet", "Studier vid högskola/universitet") samt *Hög* ("Examen från högskola/universitet", "Examen från forskarutbildning"). Den geografiska indelningen avser delregioner i Skåne (se fotnot, s. 1).

Källa: Syd-SOM 2008.

Det finns vidare vissa skillnader i utbildning när man jämför kvinnor och män, olika åldersgrupper samt personer med olika social bakgrund (tabell 4). Andelen högutbildade är exempelvis högre bland kvinnor än bland män. Det finns också ett naturligt samband mellan ålder och utbildningsnivå. Äldre människor är, med detta sätt att mäta, i högre grad lågutbildade då utbildningssystemet har förändrats över tid. En gymnasieutbildning får betraktas som hög för en person i 70-årsåldern, vilket inte framkommer i undersökningen. Andelen lågutbildade blir följaktligen högst bland pensionärer, närmare 50 procent, när man mäter på det här sättet. Yngre människor har eventuellt inte hunnit så långt i sin utbildning och hamnar i undersökningen på en medelnivå. Detta medför att andelen högutbildade är störst bland personer mellan 30 och 50 år. Det finns också starka samband mellan utbildningsnivå och subjektiv familjeklass. Personer som säger sig bo i arbetarhem har en lägre

utbildningsnivå än personer i högre tjänstemannahem. Detta är förväntade mönster som återfinns i hela landet och över tid (jfr Öhlin 2010).

Förvärvsposition är en annan faktor som också har betydelse för en rad olika förehavanden och attityder. I Skåne var vid samtliga tre mätningar drygt hälften av befolkningen förvärvsaretande och runt 10 procent studerande. En fjärdedel var ålderspensionärer och knappt 10 procent var arbetslösa, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller uppbar sjukersättning eller sjukpenning. Tabell 4 visar fördelningen över tid, där andelen förvärvsarbetande ökat medan andelen arbetslösa legat på en mer konstant nivå. Andelen studerande har däremot minskat över tid mellan 2004 och 2008 med fyra procentenheter.

Förvärvsposition skiljer sig mellan Skånes olika delregioner. Andelen arbetslösa är högst i den delregion med högst andel lågutbildade, nordöstra Skåne (4 procent), och lägst i sydvästra Skåne (2 procent). Samtidigt är andelen med sjuk- och aktivitetsersättning mer än dubbelt så hög i nordöstra (6 procent) i jämförelse med sydvästra Skåne (2 procent) där andelen högutbildade också är störst. Vidare är andelen studerande 7 procent i nordöstra jämfört med 13 procent i sydvästra Skåne. Förvärvsposition och utbildning är också starkt korrelerade till varandra.

Tabell 4 Förvärvsposition i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)

	2004	2006	2008	<i>Delregioner i Skåne 2008</i>			
				Nord- västra	Syd- västra	Nord- östra	Syd- östra
Förvärvsarbetande (även sjukskrivna, föräldralediga)	54	52	56	55	58	56	54
Arbete i arbetsmarknadspolitisk åtgärd/arbetsmarknadsutbildning	1	2	1	1	1	1	0
Arbetslös	3	3	3	3	2	4	3
Ålderspensionär	24	24	25	26	23	26	29
Har sjuk-/aktivitetsersättning	4	4	4	5	2	6	4
Studerande	14	11	10	9	13	7	9
Annat	0	4	1	1	1		1
Total	100	100	100	100	100	100	100
<i>Antal svar</i>	<i>2 985</i>	<i>2 924</i>	<i>2 885</i>	<i>801</i>	<i>1 361</i>	<i>462</i>	<i>256</i>

Kommentar: Frågan lyder *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?* Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som svarat på frågan. *I Syd-SOM 2006 samt Syd-SOM 2004 har de två alternativen "Har arbete i arbetsmarknadspolitisk åtgärd" och "G enomgår arbetsmarknadsutbildning" kodats om till en och samma kategori, så att det överensstämmer med Syd-SOM 2008 som endast hade en kategori "Arbete i arbetsmarknadspolitisk åtgärd/arbetsmarknadsutbildning".

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Inkomst har betydelse för en rad olika samhällsområden, exempelvis hushållets möjligheter i fråga om vissa typer av vanor men också preferenser. I Skåne har andelen med hög inkomst – 600.000 kronor eller mer på hushållsnivå – ökat mellan 2006 och 2008 samtidigt som andelen med låg inkomst – mindre än 300.000 kronorsammanlagt i hushållet – har minskat. Under den här perioden har löneutvecklingen varit sammanlagt 14 procent (www.scb.se), varför de

mönster som syns här kan sägas vara förväntade.

Tabell 5 Hushållens årsinkomst i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregioner i Skåne 2008 (procent)

	<i>Delregioner i Skåne 2008</i>						
	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Nordväst	Sydväst	Nordöst	Sydöst
Max 300 000 SEK	44	42	35	33	35	37	36
301 000—600 000 SEK	43	42	42	45	38	48	42
Mer än 600 000 SEK	13	15	23	22	27	15	22

Kommentar: Frågan lyder *Vilken är din sammanlagda årsinkomst?* Den geografiska indelningen avser delregioner i Skåne (se fotnot, s 1). Procentbasen utgörs av dem som svarat på frågan.

Källa: Syd-SOM, 2004, 2006 och 2008.

Även avseende inkomstnivå per hushåll ser vi vissa geografiska skillnader. I sydvästra Skåne finner vi störst andel inom den högsta inkomstnivån, som tjänar mer än 600.000 per hushåll om året. Denna skillnad olika områden emellan förhåller sig relativt konstant vid jämförelse mellan 2004 och 2008 års Syd-SOM undersökningar. Lägst andel höginkomsttagare kan identifieras i nordöstra delen av Skåne. Vid en jämförelse över tid framgår att inkomstskillnaderna har ökat något inom samtliga delregioner, främst i sydvästra delen av Skåne.

Hushållsinkomst är en faktor som är starkt korrelerad med bland annat utbildningsnivå. Andelen höginkomsttagare är mer än fyra gånger så stor bland högutbildade som bland lågutbildade (tabell 6). Av de högutbildade med en inkomst på mer än 600 000 kronor bor 59 procent i sydvästra Skåne. I storstadsområdena i sydvästra Skåne finns samtidigt stora inkomstskillnader. Störst andel lågutbildade med en inkomst lägre än 300 000 kronor (38 procent) finns också i sydvästra delen av regionen (20 procent) medan det i sydöstra Skåne är mindre än hälften så stor andel (7 procent) av de högutbildade som befinner sig i det lägre inkomstspannet. Förklaringen kan bland annat ligga i att många i dag läser dubbla examen, att de fortsätter att studera trots att de har en examen i bagaget (www.saco.se) och medianinkomsten för studenter är i genomsnitt betydligt lägre än för förvärvsarbetande (www.scb.se).

Tabell 6 Hushållens årsinkomst i förhållande till utbildningsnivå i Skåne 2008 (procent)

	<i>Utbildning</i>			
	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög
Max 300 000 SEK	58	31	34	19
301 000--600 000 SEK	34	49	43	40
Mer än 600 000 SEK	8	20	23	41
Totalt	100	100	100	100

Kommentar. Frågan lyder *Vilken är din sammanlagda årsinkomst?* Procentbasen utgörs av dem som har svarat på frågan. Utbildning avser fyra kategorier som definieras i tabell 3 (se tabellkommentar, s. 4).

Källa: Syd-SOM 2008.

Avslutningsvis kan konstateras att den allmänna livstillfredsställelsen bland skåningarna är hög. Drygt nio och tio skåningar är mycket eller ganska nöjda med livet, vilket är en statistiskt säkerställd ökning jämfört med tidigare undersökningsår. Runt en tredjedel av invånarna i regionen var 2008 ”mycket nöjda” med sina liv, vilket är ungefär samma nivå som i Västra Götaland och något lägre än riksgenomsnittet (tabell 7). Som jämförelse kan sägas att danskarna, enligt Eurobarometerens mätningar, i mycket högre grad än svenskarna säger sig vara ”mycket nöjda” med livet. Motsvarande siffra för Sverige i Eurobarometerens mätning 2008 var 50 procent.

Tabell 7 Allmän livstillfredsställelse i Malmöregionen 2001, i Skåne 2004, 2006 och 2008, i Västra Götaland 2008, Sverige 2008 samt Danmark 2008 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Ingen åsikt	Summa procent
Malmöregionen 2001	31	56	10	3	100
Skåne 2004	33	56	8	3	100
Skåne 2006	35	52	9	4	100
Skåne 2008	38	55	6	1	100
Västra Götaland 2008	37	54	7	3	100
Sverige 2008	33	56	8	3	100
Danmark	65	-	-	-	-

Kommentar. Frågan lyder *Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?* Kolumnen 'Inte nöjd' avser de två svarsalternativen 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Kolumnen 'ingen åsikt' avser de som inte besvarat frågan. Procentbasen är samtliga som deltagit i respektive undersökning. Observera att data för Danmark är hämtat från Eurobarometeren. Övriga data från SOM-undersökningar. I Eurobarometeren intervjuades ca 1.000 respondenter.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008, Väst-SOM 2008, Riks-SOM 2008 och Eurobarometeren 2008.

För att sammanfatta det demografiska landskapet i Skåne 2008 är det viktigt att peka på stora geografiska skillnader inom regionen. Främst är det sydvästra Skåne som skiljer ut sig i jämförelse med övriga delar av regionen. Ett resultat som må vara föga förvånande då sydvästra Skåne inkluderar Malmö och Lund. Här finns störst andel högutbildade och

höginkomsttagare, men storstadsområdet har även störst andel arbetslösa. Störst skillnader finns mellan nordöstra och sydvästra Skåne. I nordöstra Skåne bor lägst andel högutbildade och lägst andel höginkomsttagare. Här är det dessutom mer vanligt att befolkningen bor kvar på samma ort där de föddes. Boende i sydvästra Skåne är betydligt mer rörliga.

Demokrati

Målen för regionreformerna är fördjupad demokrati och förbättrad effektivitet (Bäck och Johansson 1998). I en flernivåorganisation med både privata och offentliga aktörer och ett försvagat partisystem kan ansvarsutkrävandet bli problematiskt (Pettersson m.fl. 2000 och 2002). På frågan om bildandet av Region Skåne förbättrat demokratin instämde ungefär en tredjedel av befolkningen i Syd-SOM-undersökningen 2004 – samma bedömningsnivå som ibland invånarna i Västra Götaland (Johansson 2006).

På Region Skånes hemsida (www.skane.se) betonas 2011 vikten av medborgardialog. Medborgardialog står i fokus via uppdrag om ung delaktighet och beredningar där politiker interagerar med sina lokala medborgare. Hur medborgarna upplever den demokratiska ordningen överensstämmer inte nödvändigtvis med politikernas och tjänstemäns syn på hur demokratin fungerar i regionen. För att leva upp till visionen om allas lika möjligheter, oavsett kön, social bakgrund, hudfärg eller vilken del av Skåne man kommer ifrån krävs att det finns en möjlighet att få uppmärksamhet, påverka och delta i samhällslivet. Det är vad medborgardialogen syftar till.

En förutsättning för medborgardialog är naturligtvis att medborgarna vill ha den dialogen. Många gånger förutsätter det i sin tur ett visst intresse för politik och politiska frågor. Intresset för politik varierar beroende av vilken politisk nivå som åsyftas. I SOM-undersökningarna får respondenterna svara på hur pass intresserade de är av politik på tre olika politiska nivåer: *politik i allmänhet, inom regionen eller kommunen*. Intresset för politik i allmänhet är stabilt mellan 2004 (50 procent) och 2008 (51 procent), även om det 2006 ökade till 59 procent – en sannolik effekt av att det var valår. Störst är intresset för politik i den egna kommunen medan intresset för politik i Region Skåne är något lägre. Resultaten är förväntade eftersom kommunens verksamheter angår medborgarna i högre grad i vardagen.

Det allmänna politiska intresset är signifikant lägre i sydvästra Skåne medan intresset för politik på regionnivå är högst i sydost och på kommunnivå i nordväst. Generellt sett är det politiska intresset oavsett nivå lägst i Skånes storstadsregion (tabell 9).

Tabell 8 Intresset för politik bland invånarna i Sverige 2008, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt delregion i Skåne 2008 (procent)

	Sverige 2008	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Delregioner i Skåne 2008			
					Nordväst	Nordöst	Sydväst	Sydöst
I allmänhet	54	50	58	51	52	53	44	50
Region Skåne	*	52	49	45	45	44	42	51
Kommunen	*	58	58	56	61	54	56	59
<i>Minsta antal svar</i>	3 259	3 286	3 014	3 035	835	1 450	481	264

Kommentar: Frågorna lyder: *Hur pass intresserad är Du i allmänhet av politik?* respektive *Hur pass intresserad är Du av politiska frågor som rör den kommun där Du bor?* och *Hur pass intresserad är Du av politiska frågor som rör Region Skåne?* Svartalternativen är 'mycket intresserad', 'ganska intresserad', 'inte särskilt intresserad', 'inte alls intresserad'. Siffrorna i tabellen anger andelen intresserade, dvs. 'mycket' och 'ganska'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive fråga.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008 samt Riks-SOM 2008.

Intresset för politik varierar mellan medborgare som säger sig tycka bäst om olika politiska partier. Starkast politiskt intresse hade 2008 de som sympatiserade med Vänsterpartiet (65 procent mycket eller ganska intresserade), tätt följt av Miljöpartiet (63 procent) och Moderaterna (62 procent). Lägst andel medborgare med intresse för politik fanns hos de som först och främst sympatiserade med Sverigedemokraterna (39 procent) eller Socialdemokraterna (45 procent).

Politiskt intresse i sig behöver inte innebära aktivitet eller faktiskt engagemang och ett engagemang för samhällsliv skapas inte ur intet. Föreningsliv och partipolitisk aktivitet har traditionellt varit viktiga vägar till samhällsengagemang i Folkrörelsesverige. Olika typer av föreningar har lång tradition av att engagera befolkningen i olika frågor och fungerar fortfarande till viss del som viktiga inslag i den svenska demokratin (Esping-Andersen 2001).

I SOM-undersökningarna ställer vi frågor om medlemskap och aktivitet i en rad olika föreningar. Frågan syftar dels till att få en uppfattning om vilken typ av föreningar medborgarna är medlemmar i, dels till att få en bild av hur aktiv man är i föreningslivet.

Fyra av fem skåningar är medlemmar i någon förening, vilket är på samma nivå som i landet som helhet. En jämförelse mellan de olika delregionerna visar endast på marginella skillnader. Störst andel föreningsmedlemmar finns i nordöstra Skåne, minst andel i sydvästra (84 respektive 78 procent). Det är således vanligare med föreningsmedlemskap i mindre tätort och på landsbygd än i storstadsområdet. Religiösa och fackliga organisationer är de föreningslag som störst andel av befolkningen är medlemmar i. Runt hälften av invånarna är anslutna till den typen av föreningar. Även idrotts- och friluftsföreningar lockar många medlemmar – drygt en tredjedel är medlem i den här typen av föreningar. Humanitära hjälporganisationer, kulturföreningar och lokala samhällsföreningar samlar vardera runt 15 procent av Skånes befolkning. Politiska partier lockar något färre – 6 procent av invånarna i Skåne var 2008 medlemmar i något politiskt parti.

Tabell 9 Medlemskap och uppdrag i föreningar, Skåne 2008 (procent)

	Andel som är medlemmar	Andel av medlemmarna som har uppdrag	Antal personer
<i>Någon förening, hela Skåne</i>	80	19	2 876
<i>Någon förening, Nordvästra Skåne</i>	80	20	798
<i>Någon förening, Sydvästra Skåne</i>	78	17	1 378
<i>Någon förening, Nordöstra Skåne</i>	84	22	455
<i>Någon förening, Sydöstra Skåne</i>	83	16	246
Svenska kyrkan, frikyrkan, religiös organisation	53	8	2 806
Facklig organisation	47	6	2 802
Idrotts- eller friluftsförening	36	31	2 806
Humanitär hjälporganisation	18	8	2 806
Kulturförening	16	10	2 807
Lokal samhällsförening, byalag	15	15	2 807
Politiskt parti/förbund	6	31	2 807
Annan typ av förening/organisation	30	4	2 804

Kommentar: Frågan lyder *Är du medlem i någon typ av förening?* Andel i procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Andelen som är medlemmar är samtliga som är medlemmar i respektive föreningsort, andelen av medlemmarna som har uppdrag är andelen av medlemmarna som har uppdrag inom sin förening. Medlem i någon förening redovisar andelen av befolkningen som är medlem i minst en förening samt bland dessa vilka som har uppdrag i minst någon förening. Föreningsmedlem redovisar medlemskap i minst en förening för varje del av Region Skåne, samt bland de som har minst ett uppdrag.

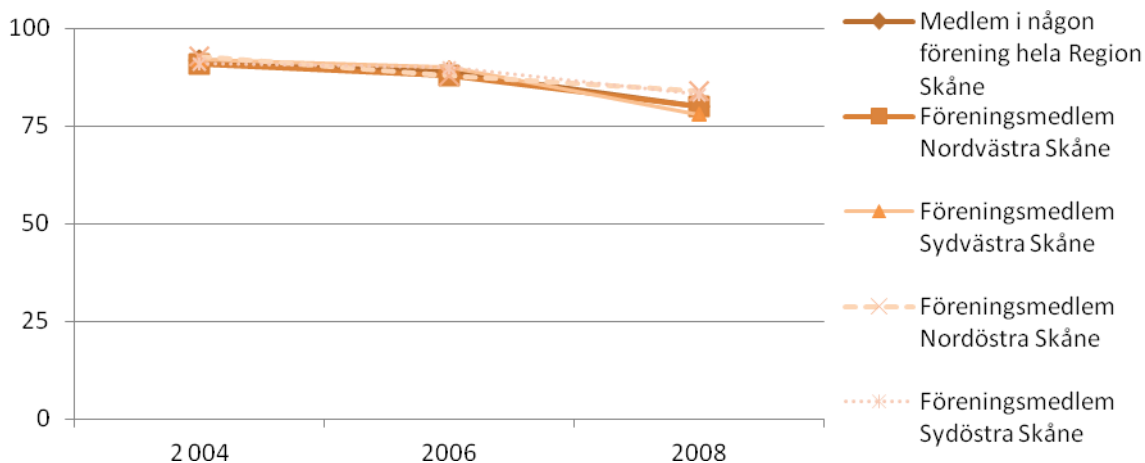
Källa: Syd-SOM 2008.

Förhållandet mellan andelen som är engagerade och har någon form av formellt uppdrag inom föreningen och andelen medlemmar som inte har uppdrag varierar. En undersökning från början av 2000-talet visar att drygt 40 procent i genomsnitt var aktiva föreningsmedlemmar (Vogel m.fl. 2003). Föreningar med en liten andel medlemmar verkar ha något fler engagerade medlemmar, främst inom politiska partier/förbund. Idrottsföreningar har också en större andel medlemmar med uppdrag – runt en tredjedel av medlemmarna är engagerade på detta vis. Störst andel av befolkningen är medlem i någon religiös organisation, men där är andelen medlemmar med någon typ av uppdrag endast åtta procent. Lägst andel medlemmar med någon form av uppdrag har de fackliga organisationerna. Resultatet visar på de stordriftsfördelar som större föreningar kan ha. Det krävs ungefär lika många personer att sköta en förening med 20 som 120 personer. Politiska partier, anhängarföreningar och invandrarföreningar har alla en liten andel medlemmar, men av de som är medlemmar är en stor del av dem formellt engagerade i föreningens verksamhet.

Medlemskap i någon typ av förening har sjunkit med 12 procentenheter mellan 2004 och 2008 (från 92 procent till 80 procent). År 2006 låg andelen som hade något föreningsmedlemskap i nivå med 2004, den stora förändringen skedde mellan 2006 och 2008 (se figur 1). Störst nedgång för föreningsmedlemskap bland medborgarna skedde i sydvästra Skåne, där det sjönk med 14 procentenheter (från 92 procent till 78 procent). Den delregion som över tid haft störs

andel föreningsmedlemskap bland medborgarna är nordöstra Skåne men även här har skett en nedgång från 93 procent 2004 till 84 procent 2008 (se figur 1).

Figur 1 Andel av befolkningen som är medlem i någon förening, Skåne 2004, 2006, 2008 (procent)

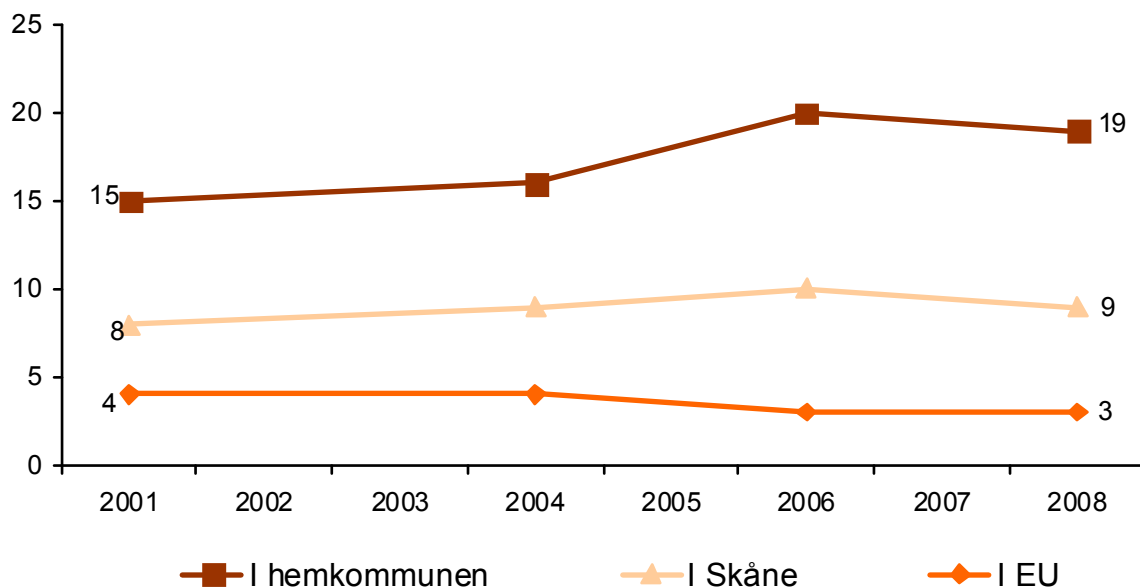
Kommentar: Frågan lyder *Är du medlem i någon typ av förening?* Andel i procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Föreningsmedlemskap är ett av många sätt att vara med och påverka olika sektorer i samhället. Benägenheten att påverka politiska beslut i samhället kan också bero på i vilken uppfattning man tror sig få gehör för sina åsikter. Sannolikt lägger man föga energi på att försöka påverka politiskt på olika nivåer om man inte tror att de får någon effekt. Medborgarnas uppfattning om möjligheten att påverka undersöks därför i det följande.

Den uppfattade möjligheten att påverka i den egna hemkommunen har ökat med tre procentenheter mellan 2004 och 2008 (från 16 procent 2004 till 19 procent 2008, se figur 2). Att intresset för politik på kommunal nivå var högre inom samtliga delregioner i Skåne kan möjligen relateras till att så många fler (10 procentenheter i jämförelse med regional nivå och 16 procentenheter i jämförelse med EU) anser sig ha goda möjligheter att påverka. När det gäller politik på regional nivå är andelen som anser sig ha goda möjligheter att påverka relativt konstant över tid. Vad gäller möjligheten att påverka politik på EU-nivå är resultatet också relativt konstant över tid, även om andelen som anser sig ha goda möjligheter att påverka är betydligt lägre än för de nationella nivåerna.

Figur 2 Andel som anser sig ha goda möjligheter att påverka, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt Malmöregionen 2001 (procent)

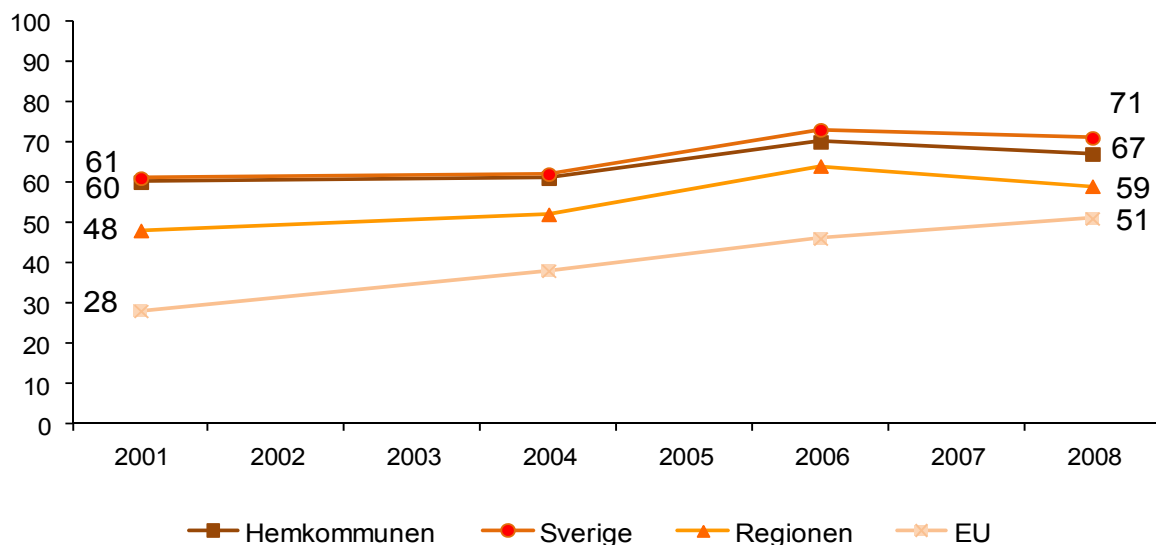

Kommentar: Frågan lyder *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i:*. Svarsalternativen utgörs av "mycket goda möjligheter", "ganska goda möjligheter", "varken goda eller dåliga möjligheter", "ganska dåliga möjligheter", "mycket dåliga möjligheter" samt "ingen uppfattning". Figuren visar andelen som svarat "mycket goda möjligheter" eller "ganska goda möjligheter". Procentbasen utgörs av dem som svarat på frågan. Data från 2001 inkluderar endast individer boende i Malmöregionen.

Källa: Skåneundersökningen 2001, Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Att anse sig ha goda möjligheter att påverka betyder inte automatiskt att man är nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar på olika nivåer. I undersökningen har synen på demokrati beträffande fyra politiska nivåer efterfrågats: hemkommunen, Sverige, regionen samt EU. Figur 3 visar att andelen som är nöjda med på det sätt som demokratin fungerar har ökat för samtliga politiska nivåer. Mest nöjda är skåningarna med demokratin i Sverige och i hemkommunen medan man är något mindre nöjd med demokratin i regionen. EU kommer lägre ut än de svenska beslutsnivåerna i den här bedömningen. Invånarna i Skåne gör samma nivåskattningar av demokratin som boende i Västra Götaland (Elmqvist och Bergström 2011) och Värmland (Mattsson-Wallinder och Nilsson 2011). I Skåne var man år 2008 något mer nöjd med demokratin i EU i jämförelse med befolkningen i Västra Götaland och övriga Sverige, men samtidigt mindre nöjd med demokratin i hemkommunen, Sverige och den egna regionen. Poängteras bör att 2001 endast inkluderar Malmöregionen, men då samma region testas 2004, 2006 och 2008 så framgår att resultatet är föga avvikande, om än något lägre. De boende i Malmöregionen är något mer skeptiska till det sätt på vilket demokratin fungerar.

Figur 3 Nöjd med demokratin på olika nivåer, Skåne 2004, 2006 och 2008 samt Malmöregionen 2001 (procent)

Kommentar: Frågan lyder *På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i.* Svartalternativen utgörs av "mycket nöjd", "ganska nöjd", "inte särskilt nöjd" samt "inte alls nöjd". Figuren visar andelen som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd". Procentbasen utgörs av dem som svarat på frågan. Data från 2001 inkluderar endast individer boende i Malmöregionen.

Källa: Skåneundersökningen 2001, Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Bilden av regionen

Region Skåne ansvarar för en rad olika verksamhetsområden, inte bara sjukvård. Regionen har ansvar för näringslivsutveckling, kommunikationer, kultur och samarbete med andra regioner i och utanför Sverige. I Syd-SOM-undersökningen ombeds svarspersonerna i en öppen fråga att ange det eller de problem som upplevs viktigast i regionen. 67 procent svarade på frågan i 2008 års undersökning¹. Sjukvård är det enskilda problem som flest medborgare i Skåne anger, följt av kommunikation/trafik (se tabell 10). Kommunikation/trafik har ökat med 6 procentenheter från 2004 till 2008 (från 8 till 14 procent). Andra områden som omnämns av ett mindre antal svarande är lag och ordning, sysselsättning, utbildning, invandrarfrågor, miljöfrågor och regionens ekonomi.

Kvinnor och män skiljer sig något åt i sina bedömningar. Kvinnor nämner i högre utsträckning sjukvård än vad männen gör (40 respektive 33 procent) medan männen är mer benägna att nämna kommunikation/trafik än vad kvinnor är (17 respektive 12 procent). Vidare finns regionala skillnader. Sjukvården är oftare omnämnd bland dem som bor i nordvästra, sydvästra eller sydöstra delen av Skåne (mellan 38 och 39 procent) jämfört med de som bor i nordöstra Skåne (30 procent). När det gäller kommunikation/trafik är skillnaderna inte lika stora, även om sydöstra Skåne märker ut sig något. Här är det mer än tre procentenheter lägre

¹ I 2008 års Syd-SOM undersökning fick respondenterna även möjlighet att svara på en kortare version av enkäten i slutet av fältperioden. Den kortare enkäten inkluderade ej frågan om vilka problem som upplevs viktigast i regionen. Procentbasen exkluderar således dem som endast besvarat den kortare enkäten.

andel som nämner kommunikation/trafik i jämförelse med övriga delregioner i Skåne. Det finns även betydande åldersskillnader. Respondenter som är 30 år och äldre nämner sjukvård oftare än de som är yngre än 30 år (44 mot 13 procent).

Tabell 10 Medborgarnas viktigaste regionala frågor i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)

	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008
Sjukvård	42	42	38
Kommunikation/trafik	8	11	14
Äldreomsorg	8	9	6
Lag och ordning	7	7	6
Sysselsättning/arbetsmarknad	7	7	5
Utbildning	7	7	5
Invandrar/flyktingfrågor	5	7	5
Miljöfrågor	4	4	4
Regionen/landstingets ekonomi	6	3	3

Kommentar: Frågan lyder *Vilket eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Region Skåne? Ange högst tre frågor/problem.* Procentbasen utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Generellt sett har medborgarna i Västra Götaland 2008 en liknande syn på vilka problem som anses vara viktigast i den egna regionen, även om andelen som anger sjukvård i Skåne är 11 procentenheter högre (29 procent i Västra Götaland mot 38 procent i Skåne). En annan utmärkande skillnad är att en större andel av medborgarna i Västra Götaland nämner sysselsättning (12 procent mellan 2005-2009) jämfört med 7 procent av medborgarna i Skåne 2008.

Synen på samhällsproblem – såväl regionala som lokala och nationella – påverkas naturligtvis av den verklighet som råder vid mätillfället men också av den mediebild som förmedlas i olika frågor. Mediernas dagordning inverkar inte sällan på medborgarnas (Strömbäck 2000). Dagordningseffekter låter sig inte mätas i SOM-undersökningarna men väl frågor om synen på den mediebild som förmedlas i en rad olika frågor. Frågan syftar till att få en uppfattning om huruvida medborgarna anser att medierapporteringen är positiv eller negativ beträffande sjukvården, skolan, kollektivtrafiken, klimatfrågan, barn- och äldreomsorg samt också rapporteringen om Region Skåne, hemkommunen och den stads-/ortsdelen där man bor.

Mellan 25 och 30 procent har över huvudtaget ingen uppfattning i frågan och en majoritet anser att mediebildens varken är positiv eller negativ oavsett vilket av de efterfrågade områdena som avses. För sjukvården, skolan, klimatfrågan och svensk ekonomi är inställningen bland övriga svarande att medierapporteringen varit negativ snarare än positiv. Beträffande kollektivtrafiken och region- och kommunrapporteringen är andelen på den positiva och negativa sidan lika stora.

Tabell 11 Åsikt om mediernas rapportering om olika områden, Skåne 2006 och 2008 (procent och medelvärde)

	Negativ*	Varken positiv eller negativ*	Positiv*	Ingen uppfattning	Summa	Minsta antal svar	Medelvärde 2006	Medelvärde 2008
Sjukvården	10	62	4	24	100	2 742	5,6	4,5
Skolan	10	59	5	26	100	2 739	5,5	4,5
Kollektivtrafiken	5	59	6	30	100	2 733	-	4,9
Klimatfrågan	15	54	7	24	100	2 743	-	4,5
Svensk ekonomi	15	54	8	23	100	2 743	-	4,6
Barnomsorgen**	-	-	-	-	-	-	5,5	-
Äldreomsorgen**	-	-	-	-	-	-	5,6	-
<i>Medierapportering i:</i>								
Region Skåne	5	59	5	31	100	2 738	-	5,0
Den kommun där du bor	7	60	6	27	100	2 740	5,9	5,0
Den ort/stadsdel där du bor	7	55	6	32	100	2 742	5,7	4,8

Kommentar: Frågan lyder *Vad anser du om mediernas rapportering om följande?*, följt av en följdfråga till de tre sista punkterna *Om du använder samma skala, vad anser du om mediernas rapportering om sådant som händer i:* Skalan går från 0-10, där 0 motsvarar "Rapporteringen är alldeles för negativ" och 10 "Rapporteringen är alldeles för positiv". Kategorierna är kodade så att 0-2 motsvarar "negativ", 3-7 motsvarar "varken positivt eller negativ" och 8-10 motsvarar positiv. * Syd-SOM 2006 inkluderar andra skalalternativ, där 0 motsvarar "Medierna ger en helt missvisande bild" och 10 "Medierna ger en helt rättvisande bild". ** Barnomsorg och Äldreomsorg fanns endast med i Syd-SOM 2006. Standardavvikelsen varierar 2008 mellan 1,9 och 2,3. och 2006 mellan 1,9 och 2,2.

Källa: Syd-SOM 2006 och 2008

Generellt sett är medelvärdet avseende mediernas rapportering i olika avseenden lägre 2008 än 2006. Med andra ord drar bedömningen av medierapporteringen något åt det negativa hållet. Vidare finns det vissa skillnader när man jämför olika gruppers bedömningar. Fler kvinnor än män (3 procentenheters skillnad) anser att rapporteringen om skolan är alldeles för negativ. Männerna anser däremot i högre utsträckning än kvinnor att rapporteringen om klimatfrågan (5 procentenheters skillnad) samt rapporteringen om svensk ekonomi (3 procentenheters skillnad) är negativ. Könsskillnaderna är emellertid små.

Äldre medborgare (65-85 år) anser generellt att mediernas rapportering om olika sakområden är positiv, vilket blir särskilt tydligt avseende medierapporteringen i den ort/stadsdel där man bor. Såväl yngre och äldre medborgare avviker: bland de som är 15-29 år är det 7 procent och inom gruppen 65-85 år är det 9 procent av befolkningen som anser att orten/stadsdelen skildras positivt, vilket är 3 respektive 6 procentenheter högre andel än i åldersgrupperna 30-49 år respektive 50-64 år. Avseende olika delregioner i Skåne så är det ytterst marginella skillnader, även om det är en något större andelen som anser att mediebilderna är positiv i nordvästra och nordöstra Skåne i jämförelse med övriga delregioner (för jämförelse mellan medelvärden, se tabell A1 i Appendix).

Regional utveckling är numera en politisk fråga som innebär långsiktigt arbete med kommande generationers bästa för ögonen. För att realisera och uppnå målsättningar måste man gå utanför den egna verksamheten och också inkludera andra aktörer som näringsliv och intresseorganisationer (Johansson 2010). I Syd-SOM undersökningen har svarspersonerna fått ta ställning till 19 olika näringsområden – från verkstadsindustri till filmindustri och från offentlig service till kultur, nöjesliv och evenemang – och fått bedöma hur viktiga de är för den framtida utvecklingen i Skåne. I tabell 12 redovisas bedömningen över tid för hela Skåne.

Tabell 12 Bedömning av olika verksamheters betydelse för framtida utveckling i Skåne (procent)

	2004		2006		2008	
	Mycket/ ganska viktigt	Ingen upp- fattning	Mycket/ ganska viktigt	Ingen upp- fattning	Mycket/ ganska viktigt	Ingen upp- fattning
Högre utbildning/forskning	88 (44)	10	82 (49)	12	83 (56)	12
Fritidsmiljö	85 (25)	13	74 (28)	20	79 (36)	13
Transporter	88 (36)	12	80 (40)	12	80 (48)	13
Turism	80 (29)	13	75 (33)	12	80 (45)	11
Offentlig service	86 (38)	11	81 (41)	11	80 (46)	13
Medicinsk industri	85 (35)	14	77 (38)	15	79 (44)	14
Livsmedelsindustri	84 (29)	14	77 (31)	13	78 (38)	14
Detaljhandel	83 (27)	15	77 (30)	14	77 (35)	14
Miljöindustri	81 (27)	17	74 (33)	16	76 (43)	15
Bank- och försäkringsväsende	76 (22)	17	64 (22)	20	74 (35)	16
Hamn och sjöfart	74 (22)	20	62 (25)	21	71 (34)	17
Verkstadsindustri	78 (27)	17	67 (27)	17	69 (32)	16
Press/radio/TV	75 (23)	13	70 (26)	13	69 (27)	14
Nöjesliv och evenemang	-	-	-	-	68 (23)	13
Informationsteknologi	78 (26)	20	67 (31)	22	70 (35)	19
Kultur*	79 (25)	12	74 (30)	12	67 (29)	14
Elitidrott	46 (11)	19	42 (11)	19	47 (15)	17
Bilindustri	48 (10)	22	33 (8)	25	40 (12)	21
Filmindustri	-	-	23 (6)	25	27 (7)	22

Kommentar: Frågan lyder: *Hur viktigt anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Skåne?* Svarsalternativen är "mycket viktigt", "ganska viktigt", "inte särskilt viktigt", "inte alls viktigt" samt "ingen uppfattning". Tabellen redovisar andelen som svarat "mycket viktigt" eller "ganska viktigt". Siffrorna i inom parentes anger andelen som svarat "mycket viktigt". Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan i sin helhet. *I Skåneundersökningen 2008 delades 'Kultur, nöjesliv och evenemang' upp i två separata enheter, 'Kultur' och 'Nöjesliv och evenemang'.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

När man ber människor att bedöma viktighet är det vanligt att allt som efterfrågas upplevs som viktigt. Det blir tydligt att så är fallet i tabell 12. Allra viktigast för Skånes utveckling bedöms högre utbildning och forskning vara. Offentlig service, transporter och turism hamnar också högt i medborgarnas bedömning. Sist på listan hamnar bil- och filmindustri – två verksamheter som är förhållandevis små i Skåne. Här finns stora likheter med

medborgarnas bedömningar i Västra Götaland. Trots en aktiv och verksam filmproduktion i väst har denna verksamhet inte ansetts som särskilt viktig för regionens framtida utveckling. Ett område som dalat i prioritet bland svarspersoner i Skåne över tid är press/radio/TV. Möjligen kan detta bero på att många anser att dessa verksamheter centreras till andra regioner och att lite av utvecklingen sker i Skåne. Samtidigt bör poängteras att det är klart större andel som prioriterar detta område i Skåne i jämförelse med Västra Götaland. Medicinsk industri, miljöindustri och informationsteknik anses vara viktigare bland skåningar än bland västsvenskar, även om dessa områdens betydelse har minskat i Skåne mellan 2004 och 2008.

Tabell 13 Bedömning av olika verksamheters betydelse för framtida utveckling i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)

Malmö/Lund	2004	2006	2008	Övriga Skåne	2004	2006	2008
Högre utbildning/forskning	82	90	87	Transporter	85	82	82
Medicinsk industri	77	85	82	Offentlig service	83	82	81
Turism	72	79	79	Högre utbildning/forskning	77	80	81
Fritidsmiljö	77	79	79	Turism	77	75	81
Miljöindustri	71	79	78	Fritidsmiljö	78	78	80
Offentlig service	79	83	78	Livsmedelsindustri	82	79	79
Transporter	80	82	76	Detaljhandel	78	79	78
Detaljhandel	74	77	75	Medicinsk industri	76	75	78
Informationsteknologi	68	78	75	Miljöindustri	73	74	76
Kultur	-	-	75	Bank och försäkringsväsende	70	66	75
Kultur, nöjesliv och evenemang*	74	81	-	Verkstadsindustri	76	71	73
Livsmedelsindustri	74	76	74	Hamn och sjöfart	63	64	72
Nöjesliv och evenemang	-	-	72	Press/radio/TV	72	71	69
Bank och försäkringsväsende	68	72	71	Informationsteknologi	64	66	68
Press/radio/TV	64	64	70	Kultur, nöjesliv och evenemang*	74	73	-
Hamn och sjöfart	65	62	67	Nöjesliv och evenemang	-	-	67
Verkstadsindustri	63	64	61	Kultur	-	-	64
Elitidrott	40	44	45	Elitidrott	39	42	48
Bilindustri	37	29	34	Bilindustri	48	36	43
Filmindustri	-	27	29	Filmindustri	-	22	26

Kommentar. Frågan lyder: *Hur viktigt anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Skåne?* Svartalternativen är 'mycket viktigt', 'ganska viktigt', 'inte särskilt viktigt', 'inte alls viktigt' samt 'ingen uppfattning'. Malmö/Lund avser respondenter boende i Malmö eller Lund kommun. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan i sin helhet. * I Skåneundersökningen 2008 delades 'Kultur, nöjesliv och evenemang' upp i två separata enheter, 'Kultur' och 'Nöjesliv och evenemang'.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Det finns anledning att tro att den här typen av bedömningar skiljer sig något om man jämför den mer utbildningsintensiva – både vad gäller utbud och medborgarnas

utbildningsnivå – storstadsregionen Malmö-Lund med övriga Skåne.

Tabellen ovan (tabell 13) visar att det finns stora likheter mellan de två storstadskommunerna och övriga delen av regionen när det gäller bedömning av prioriterade områden inför framtiden. Samtidigt finns skillnader som är väl värda att belysa. De boende i Malmö/Lund värderar utbildningens betydelse för regional utveckling högre än vad man gör i övriga regionen. Förklaringen ligger naturligtvis i att i denna del av regionen finns Malmö högskola och Lunds universitet. Övriga delen av regionen bedömer i större utsträckning livsmedels- och verkstadsindustri vara viktiga än vad boende i Malmö/Lund gör. Kultur och nöjesliv är områden som boende i Malmö/Lund bedömer vara viktigare för regional utveckling än vad boende i övriga regionen gör. Däremot anses hamn och sjöfart vara mindre viktigt bland de boende i Malmö/Lund. Ett annat område som bedöms viktigare bland boende utanför Malmö/Lund är bilindustri (se tabell A2 i Appendix).

Offentlig sektor

I början av 1980-talet aktualiserades förslag om avreglering och privatisering av den offentliga sektorn. Argumenten har framför allt varit att reducera kostnaderna och att erbjuda individuell anpassning och större valfrihet (Esping-Andersen 1996 och 2002). Under 1990-talet genomfördes förändringar i den här riktningen på en rad områden, både genom utförsäljningar och övergång från offentlig till privat produktion med bibehållen offentlig finansiering. Medborgare har en rad olika roller i relation till den offentliga sektorn. Som väljare tar medborgarna ställning till hur den offentliga verksamheten bedrivs och då samhällsservice i stor utsträckning är skattefinansierad finns det anledning för medborgare att ha synpunkter på den offentliga sektorns finansiering. Vid sidan av diskussioner om hur offentlig service ska bedrivas pågår också ständiga diskussioner i andra frågor. Invandrarfrågor har aktualiserats vid ett flertal tillfällen det senaste decenniet. Skåne har en lång tradition av lokala partier med kritik av invandringspolitiken i fokus (se t.ex. Sannerstedt 2010). I medborgarundersökningarna i Skåne har vid samtliga tillfällen mätts medborgarnas inställning till en rad förslag inom dessa olika områden.

När det gäller synen på privata och offentliga angelägenheter skiljer sig skåningarna som grupp på en rad områden i jämförelse med svenska folket som helhet (tabell 14). Skåningarna var generellt sett mer negativa till att bedriva mer av sjukvård i privat regi samt minska den offentliga sektorn. Vidare var svarspersonerna i Skåne mer positiva till att förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus i jämförelse med andelen positiva i den nationella SOM-undersökningen 2008. En majoritet av invånarna i Skåne är också positiva till att medborgarna skulle få större möjligheter att välja hälso- och sjukvårdsalternativ. Avseende frågan om att avskaffa kommunernas och regionens beskattningsrätt är det närmare hälften (43 procent) som inte har någon åsikt alls i frågan och en fjärdedel tar inte ställning (23 procent varken bra eller dåligt förslag). Bland dem som tar ställning för eller emot är andelarna i stort sett lika stora.

Tabell 14 Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten: Skåne 2004, 2006 och 2008, Malmöregionen 2001 och Sverige 2008 (procent och balansmått)

	Skåne 2008					Balansmått				
	Bra förslag	Varken eller	Dåligt förslag	Ingen åsikt	Summa procent	Malmöreg. 2001	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Sverige 2008
Utöka samarbetet i Öresundsreg. Ge medborgarna större möjligheter än idag att välja mellan olika alternativ i hälso- och sjukvård	76	10	2	12	100	-	-	-	-	74
Stärka strandskyddet för att begränsa bebyggelse i kustnära områden	69	16	6	9	100	-	-	-	-	63
Verka för levande kustsamhällen året om	65	24	8	3	100	-	-	-	56	47
Ta emot färre flyktingar i Sverige	57	17	2	24	100	-	-	-	-	55
Sänka skatterna	54	22	22	2	100	-	45	37	31	17
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus*	50	30	18	2	100	-	45	41	32	30
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	49	19	29	3	100	26	25	29	20	17
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen**	48	26	22	4	100	-	23	27	27	-
Införa sextimmars arbetsdag	46	30	20	4	100	20	14	14	26	-
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	46	20	29	5	100	-	16	20	16	17
Minska den offentliga sektorn	27	24	45	4	100	-19	-11	-8	-18	-14
Låta privata företag svara för äldreomsorg	25	27	41	7	100	-16	-8	-2	-16	-14
Satsa mer på friskolor	24	26	47	3	100	-28	-22	-19	-23	-24
Avskaffa kommunernas och regionens beskattningsrätt	22	29	46	3	100	0	-10	-20	-24	-23
Invandringen till Sverige måste öka för att industrin ska få den arbetskraft som behövs	16	23	18	43	100	-	-	-	-	-2
	15	30	52	3	100	-	-	-	-37	-

Kommentar: Frågan lyder: *Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?* Kolumnen 'Bra förslag' avser de två svarsalternativen 'mycket bra förslag' och 'ganska bra förslag', kolumnen 'Dåligt förslag' avser svarsalternativen 'Ganska dåligt förslag' och 'Mycket dåligt förslag'. Procentbasen är samtliga som besvarat frågan som helhet * akutsjukhus i Skåneundersökningen 2001** landstingsskatten i Skåne-undersökningen 2001

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008. Riks-SOM 2008.

En utmärkande skillnad över landet är att skåningarna är mer positivt inställda till att begränsa antalet flyktingar till Sverige. År 2005 ansåg 59 procent av medborgarna i Sydsverige att det var ett bra förslag att ta emot färre flyktingar i Sverige mot 38 procent i övre Norrland, en skillnad mellan högst och lägst i landet på 21 procentenheter. Denna skillnad hade minskat något i 2010 års Riks-SOM undersökning, men Sydsverige har under 2000-talet varit den region där man varit mer negativ till flyktingmottagande (Demker 2011). En

majoritet av befolkningen i Skåne var i 2006 års mätning negativ till ökad invandring för att få arbetskraft till industrin, vilket förstärker den något restriktiva hållningen gentemot flyktingar och invandring.

I ”Skånska attityder till flyktingmottagande, invandring och mångkultur” (i *Regional demokrati*, Jonsson 2010) visar Sannerstedt att det finns en relativt lång och stabil tradition av partier i Skåne som kritiserar aktuell invandringspolitik, samt att det finns ett ålders-, köns- och utbildningsmässigt samband när det gäller stöd för förslaget att ta emot fler flyktingar och synen på ökad arbetskraftsinvandring. Det finns en mer negativ inställning till flyktingmottagande och arbetskraftsinvandring bland dem som står till höger, har lägre utbildning, sympatiserar med Sverigedemokraterna, är missnöjda med den svenska demokratin, har lågt intresse för politik, är negativa till EU-medlemskap, är män (när det gäller flyktingfrågan), och bor i arbetarhem. I tabell A3 (se Appendix) framgår samtidigt att Sverigedemokraternas väljare värnar om en rad områden som kan relateras till välfärdsstaten. Exempelvis anser en hög andel av dessa väljare att man ska förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus samt att privata företag inte skall bedriva äldreomsorg.

En fråga som varit, och är aktuell är den om Öresundsregionens struktur och verksamheter. Befolkningen i Skåne är övervägande positiv till att samarbetet i Öresundsregionen kan utökas – många har en åsikt i frågan (88 procent) och tre fjärdedelar menar att det är ett bra förslag. När det gäller synen på att verka för levande kustsamhällen året om är det betydligt fler som inte har någon åsikt – ca en fjärdedel. Har man över huvud taget tagit ställning i frågan så är man sannolikt positiv till förslaget.

Trafik i dess vida mening är ett ständigt ämne i den pågående debatten. Miljöaspekten vid infrastrukturprojekt har vuxit sig stark, särskilt i samband med den uppmärksamhet klimatförändringarna fått i media under senare år. Detta samtidigt som kostnader ska vägas mot nytta för olika grupper och på olika nivåer när infrastruktur ska diskuteras. Flera förslag avseende trafiken i Region Skåne handlar om utbyggnad av specifika vägnät, järnvägsprojekt och generell utbyggnad av kollektivtrafik. Den sydsvenska SOM-undersökningen mäter invånarnas inställning till en rad mer och mindre konkreta förslag kring trafik och infrastruktur.

Allra mest positiva är respondenterna till att bygga ut kollektivtrafiken i Skåne. Utbyggnad av E22:an eller järnväg mellan Malmö och Simrishamn är man mindre positiv till. Detta kan självklart till viss del bero på att det är specifika väg- och järnvägssträckor som efterfrågas. En annan förklaring skulle kunna vara att kollektivtrafiken utnyttjas av fler i jämförelse med den privata bilismen.

Tabell 15 Åsikter om trafik och infrastruktur i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent och balansmått)

	Skåne 2008					Balansmått		
	Bra förslag	Varken eller	Dåligt förslag	Ingen åsikt	Summa procent	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008
Bygga ut kollektivtrafiken i Skåne	86	5	1	8	100	-	-	85
Bygga ut vindkraften i Skåne	67	14	10	9	100	-	-	57
Prioritera en utbyggnad av E22:an genom Skåne	55	19	9	17	100	49	56	46
Bygga en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör	38	23	24	15	100	-	-	14
Bygga järnväg mellan Malmö och Simrishamn	43	20	6	31	100	-	-	37
Stoppa privatbilismen i innerstäderna	-	-	-	-	-	-8	-10	-

Kommentar: Frågan lyder: *Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?* Kolumnen 'Bra förslag' avser de två svarsalternativen 'mycket bra förslag' och 'ganska bra förslag', kolumnen 'Dåligt förslag' avser svarsalternativen 'Ganska dåligt förslag' och 'Mycket dåligt förslag'. Procentbasen är samtliga som besvarat frågan som helhet.

Källa: Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Föga förvånande har det upprepade gånger visat sig att egenintresse i hög grad inverkar på uppfattningen om infrastrukturfrågor (Johansson 2010). Egenintresset kan ses utifrån tre olika aspekter, dels egenintresset sett utifrån, dels det som är nära och som berör mig personligen och slutligen det som är nära mig geografiskt beroende av var jag bor i regionen. Som framgår i tabell 15 nedan är det 24 procent som anser att en eventuell fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör är ett dåligt förslag. Här finns tydliga geografiska skillnader. Högst andel positiva till förslaget (44 procent) är boende i nordvästra Skåne, vilken är mellan 8 och 9 procentenheter högre i jämförelse med övriga tre delregioner. Ett föga förvånande resultat då ett sådant förslag främst berör de som bor i närliggande område. Intressant är att det främst är i den nordvästra delen av Skåne som man över huvud taget har en åsikt i frågan. Även andelen som förhåller sig negativa till förslaget är störst i denna region. I övriga regioner är det större andel som inte tagit ställning i frågan.

Skåne – en samlad och splittrad region

Skåne är en sammansatt region där man återfinner storstad och landsbygd, högre utbildning, rörlig befolkning och mer fast förankrade grupper inom en relativt liten yta. Analyserna visar på strukturella variationer för en rad olika frågor. På ett övergripande plan liknar Skåne, befolkningsmässigt, landet som helhet när man studerar fördelning av unga och äldre, utbildningsnivåer eller klasstillhörighet. Samtidigt bör noteras att det finns stora skillnader mellan olika grupper inom regionen bland annat när det gäller de tre fokusområden som

rapporten belyst: demokrati, bilden av den egna regionen och synen på offentlig sektor.

Skåne är polariserat. Det finns stora skillnader mellan framför allt de sydvästra och nordöstra delarna av regionen. I sydost bor större andel studerande och högutbildade, samtidigt som det är den delregion som har störst inkomstklyftor. I nordöstra Skåne bor störst andel lågutbildade och arbetslösa. Generellt sett är ändå den allmänna livstillfredsställelsen i Skåne utbredd. Det tyder på att de uppmätta skillnaderna delvis kan vara uttryck för olika val som människor gör när det gäller exempelvis boendeområde och sysselsättning. Det finns naturligtvis skillnader som också är mindre önskvärda utifrån ett medborgarperspektiv. Sådana skillnader framkommer dock inte i den typen av analys som gjorts här.

Föreningsliv är utspritt i Skåne precis som i landet som helhet även om andelen föreningsmedlemmar minskat mellan 2006 och 2008. Men även i detta avseende återfinns skillnader mellan sydvästra och nordöstra Skåne. Nordöstra Skåne är den delregion som har flest föreningsmedlemmar vilket i sin tur hänger samman med att föreningsmedlemskap är vanligare i mindre tätorter och på landsbygden. Samhällsengagemanget i form av föreningsmedlemskap och föreningsengagemang visar sig vara större i mindre kommuner, något som kan bidra till förklaringen av polariseringen mellan nordöstra och sydvästra Skåne.

När det gäller medborgarnas bedömning av möjligheten att påverka finns skillnader beroende på vilken politisk nivå som efterfrågas. Det är fler som anser sig ha goda möjligheter att påverka politiska beslut på kommunal nivå i jämförelse med regional och nationell nivå och framför allt i jämförelse med EU. Intressant att notera är att medborgare boende i mindre kommuner anser sig ha bättre möjligheter att påverka politiska beslut i den egna kommunen jämfört med personer som bor i större kommuner. Skåningarna är mer nöjda med demokratin i EU än invånarna i övriga Sverige, samtidigt som de är mindre nöjda med demokratin på övriga tre politiska nivåer. Motsatt mönster kan skönjas när det gäller intresse för politik, där den geografiska närheten är en viktig komponent. Intresset för politik på kommunal nivå är större än intresset för politik i allmänhet eller på regional nivå.

Regionen arbetar med en rad olika samhällsfrågor även om hälso- och sjukvård är det största verksamhetsområdet. Detta återspeglas också i vilka frågor medborgarna bedömer vara viktigast på regional nivå. Sjukvård hamnar högst på medborgarnas lista. Här finns ganska naturligt skillnader mellan yngre och äldre, där de senare i betydligt högre grad nämner sjukvård som en viktig fråga. Mer anmärkningsvärt är snarare att sjukvård är en viktigare fråga för kvinnor än för män. Detta kan naturligtvis ha flera förklaringar. Kvinnor har möjligen tätare kontakt med vården både för egen och anhörigas räkning. Det finns också forskning som visar att vården för kvinnor och män i vissa avseenden skiljer sig åt, vilket kan bidra till skillnaderna i uppfattning. I den här typen av undersökningar tenderar kvinnor i något större utsträckning än män att tycka att de flesta frågor är viktiga. Undersökningen kan inte ge svar på varför dessa skillnader finns, bara konstatera att de existerar.

En annan, enligt medborgarna viktig fråga är sysselsättning. Särskilt tydligt framkommer detta bland de yngre i undersökningen, vilket är ett förväntat resultat då de står i början av sin yrkesverksamma karriär. Påtagligt är att de mönster som framkommer när det gäller viktiga regionala frågor i Skåne i stort sett liknar mönstren i Västra Götaland. Skillnaden är möjligen att medborgare i Västra Götaland generellt ser sysselsättning som ett större problem, och att de

boende i Skåne i större utsträckning nämner sjukvården. Dessa regionala skillnader kan mycket väl avspegla strukturella problem i, och skillnader mellan, de båda regionerna.

Vid ytterligare en jämförelse med Västra Götaland framgår att Skånes befolkning i stort sett har liknande preferenser när det gäller bedömning av olika verksamheters betydelse för den framtida regionala utvecklingen. Högre utbildning och forskning står högt i rang, och så har det sett ut även över tid. Invånarna i den mer utbildningsintensiva delen av Skåne (den sydvästra som inkluderar Malmö-Lund) anger i större utsträckning högre utbildning och forskning än invånarna i övriga Skåne, en relation mellan utbildningscentrum och periferi som även återfinns i förhållandet mellan Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland. Bedömningen av olika typer av industriers betydelse för den regionala utvecklingen speglar väl vilken typ av industrier som finns i regionen. Det framkommer tydligt vid en jämförelse mellan Skåne och Västra Götaland.

Analyserna i rapporten har pekat på en rad likheter mellan Skåne och Västra Götaland, men även mellan Skåne och Sverige i sin helhet. Det finns emellertid en fråga som avviker, nämligen flyktingfrågan. Det är till exempel en klart högre andel invånare i Skåne som är positiva till förslaget om att Sverige bör ta in färre flyktingar. Den här analysen kan inte ge svar på varför åsikterna i denna fråga avviker från den allmänna svenska opinionen.

Givet resultaten som presenterats här kan man tänka sig att medborgardialog och ung delaktighet, där lokala beslutsfattare och medborgare kan mötas, skulle kunna vara ett framgångskoncept. Den lokala identiteten och intresset för kommunal politik är starka i Skåne. Men på den regionala nivån har man möjligen en bit kvar i det avseendet. Regionen utgör inte centrum i människors vardag, inte i Skåne och inte i andra delar av landet. Att sjukvårdsfrågor engagerar och är viktiga framgår tydligt av undersökningen, att de ligger på den regionala nivån har också invånarna klart för sig. På dessa arenor kan regionen ytterligare stärka sin närvaro.

Förhållandevis stora skillnader framträder framför allt mellan sydvästra och nordöstra Skåne. Här har befolkningen olika anknytning till den ort där de bor, levnadsförhållandena ser olika ut vad gäller exempelvis inkomst och utbildning, samhällsengagemanget är större i nordost än i sydväst. Det är självklart inget självändamål att släta ut regionen och göra alla delar lika. Styrkan ligger snarare i olikheterna och att regionen kan erbjuda människor olika typer av boende, sysselsättning, kultur och fritid. Samtidigt kan det bli svårt att finna samstämmighet i frågor som berör hela regionen och att skapa samhörighet. Detta blir en utmaning i en närbelägen framtid där Region Skåne med stor sannolikhet kommer att expandera geografiskt och befolkningsmässigt.

SOM-undersökningarna i Skåne 2004, 2006 och 2008

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst sedan 1986 frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier (förkortningen SOM står för *Samhälle Opinion Medier*). Den första nationella undersökningen – *Riks-SOM* – genomfördes 1986 och sedan 1992 genomförs en motsvarande undersökning i Västsverige – *Väst-SOM*. Regionala undersökningar har därefter även genomförts i Skåne. 2004 genomförde SOM-institutet för första gången en regional undersökning i hela Skåne. Data samlas in via postala enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara.

SOM-institutet är i dag en samverkan mellan två institutioner vid Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). En rad forskningsprojekt medverkar i SOM-undersökningarna – flertalet med förankring i någon av dessa två institutioner, men även externa projekt deltar regelbundet.

Resultaten från SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där medverkande forskare presenterar analyser av resultat från undersökningarna. Mer information om SOM-institutet och tidigare publicerat material från tidigare Sydsvenska undersökningar finns på www.som.gu.se (materialet kan även beställas på tfn 031 786 3300).

Undersökningarnas upplägg

SOM-undersökningarna i Skåne 2004, 2006 samt 2008 har genomförts av SOM-institutet som har stått för utarbetandet av frågeformulär och annat material som skickats ut samt kodning av öppna svar och iordningställande av datamängden. Fältarbetet har genomförts i samarbete med olika undersökningsföretag¹. Arbetet var upplagt så att undersökningsföretagen ombesörjde urvalsdragning, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt datauppläggning. Enkätsvaren har lästs av optiskt med hjälp av en scanner. Enkäterna skickades ut mellan slutet av september och början av oktober och fältarbetet avslutades i mitten av februari följande år. Svarsfrekvensen framgår av tabellen nedan, som också möjliggör en jämförelse med de olika Skåne-undersökningarna.

Syd-SOM-undersökningen har sedan starten 2004 genomförts i form av en postenkät som går ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen boende i Skåne. Totalt omfattar undersökningens obundna, slumpmässiga urval 6 000 individer samtliga undersökningsår.² Åldersintervallet är 16–85 år. Såväl svenska som utländska medborgare ingår. I samtliga tre skåneundersökningar utgör kvinnorna en högre andel av populationen än männen. I förhållande till populationen i sin helhet är detta ett avvikande resultat på några procentenheter som man bör förhålla sig till vid samtliga analyser. I befolkningen i sin helhet förhåller sig detta ungefär 50 procent män mot 50 procent kvinnor. Åldersfördelningen på

¹ Kinnmark Information samt ScandInfo Marketing Research AB

² I samtliga jämförelser bör betänkas att urvalet 2001 var annorlunda; dels var det ett mindre urval, begränsat till 3200 individer, men det var även geografiskt begränsat till boende i sydvästra Skåne. Närmare bestämt ingick kommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge samt Eslöv i urvalet 2001.

Syd-SOM-respondenterna 2008 relativt den skånska befolkningen är något skev på så vis att gruppen mellan 15-29 år är underrepresenterade (förhåller sig 18 procent mot 24 procent) samt att åldersgruppen mellan 65-85 är något överrepresenterad (23 procent mot 19). I övrigt speglar åldersfördelningen i populationen mycket väl. Att yngre respondenter tenderar att bli underrepresenterade och äldre överrepresenterade är ett vanligt förekommande problem inom samhällsvetenskapliga undersökningar (Nilsson och Vernersdotter 2011).

Fältarbetet för Syd-SOM följer i huvudsak samma upplägg år från år. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomförs under hösten. Enkäten skickas ut i slutet av september månad. Under resterande del av fältperioden genomförs successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Fältarbetet avslutas senast under januari/februari månad. Redan vid novembers utgång har i allmänhet drygt 90 procent av de som slutligen kommer att medverka skickat tillbaka sin enkät.

Svarfrekvens och bortfall

Från bruttourvalet bortdefinierar man normalt även de personer i urvalet som är långtidssjukskrivna, har flyttat från orten m.m. (se kommentar i tabell 15). SOM-undersökningarna har sedan starten haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen tidigare brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. SOM-institutets befolkningsundersökningar är inget undantag. De rikstäckande undersökningarna har en genomsnittlig svarsfrekvens på 66 procent (Vernersdotter och Nilsson 2011). Väst-SOM har sedan 1992 en genomsnittlig svarsfrekvens på 64 procent (Elmqvist & Bergström, 2012 kommande). Nettoresultatet för Syd-SOM undersökningarna 2004, 2006 och 2008 ligger således under genomsnittet.

Tabell 16 Svarfrekvens i Syd-SOM 2004, 2006 och 2008 samt Skåneundersökningen 2001

	Skåne-undersökningen 2001	Syd-SOM 2004	Syd-SOM 2006	Syd-SOM 2008
Bruttourval	3 200	6 000	6 000	6 000
Naturligt bortfall ¹	300	571	583	552
Nettourval	2 900	5 429	5 417	5 448
Antal svar	1 782	3 360	3 142	3 082 ²
Svarsandel (netto)	61 %	62 %	58 %	57 %

¹ Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; sjuk, institutionell vård; bortrest under fältperioden, studier på annan ort, militärtjänstgöring; ej svensktalande, ej kommunicerbar; bosatt/studerar/arbetar utomlands; förståndshandikappad; avliden. ²I antal svar inkluderas även de som besvarat den förkortade versionen av enkäten. ³Skåneundersökningen 2001 inkluderade endast Malmöregionen i urvalet.

Appendix

Tabell A1 Åsikt om mediernas rapportering i olika avseenden fördelat över kön, ålder, utbildning och geografisk tillhörighet, Skåne 2008 (medelvärde)

Område	Medelvärde														
	Total	Kön		Ålder				Utbildning				Delregion			
		Kvinna	Man	15-29	30-49	50-64	65-85	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Nordvästra Skåne	Sydvästra Skåne	Nordöstra Skåne	Sydöstra Skåne
Sjukvården	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5
Skolan	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5
Kollektivtrafiken	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Klimatfrågan	5	5	4	5	4	4	5	5	5	4	4	5	4	5	4
Svensk ekonomi	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	4	5	4	5	5
Region Skåne	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Den kommun där du bor	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Den ort/stadsdel där du bor	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Kommentar: Frågan lyder *Vad anser du om mediernas rapportering om följande?*, följt av en följdfråga till de tre sista punkterna *Om du använder samma skala, vad anser du om mediernas rapportering om sådant som händer i:* Skalan går från 0-10, där 0 motsvarar "Rapporteringen är alldeles för negativ" och 10 "Rapporteringen är alldeles för positiv". Följfrågan Standardavvikelsen varierar mellan 1,9 och 2,3.

Källa: Syd-SOM 2008.

Tabell A2 Viktigt för den framtida utvecklingen i Skåne 2008 (procent)

	Malmö/Lund							Övriga Skåne						
	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Ingen uppfattning	Totalt	Antal svar	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Ingen uppfattning	Totalt	Antal svar
Bank och försäkringsväsende	34	37	10	3	16	100	809	35	40	8	1	16	100	1 962
Bilindustri	10	24	33	14	19	100	809	13	30	28	7	22	100	1 960
Detaljhandel	31	44	8	2	15	100	806	36	42	7	1	14	100	1 961
Elitidrott	14	31	24	13	18	100	807	16	32	25	10	17	100	1 960
Filmindustri	8	21	39	13	19	100	808	7	19	36	15	24	100	1 956
Informationsteknologi	43	32	8	1	16	100	808	32	36	10	2	20	100	1 962
Fritidsmiljö	36	43	7	1	13	100	807	37	43	6	1	13	100	1 958
Hamn och sjöfart	31	36	11	4	18	100	809	36	36	9	2	17	100	1 961
Högre utbildning/forskning	64	23	2	0	11	100	809	52	29	5	1	13	100	1 960
Kultur	35	40	11	3	11	100	808	26	38	16	5	15	100	1 957
Nöjesliv och evenemang	28	44	13	3	12	100	809	22	45	17	3	14	100	1 957
Livsmedelsindustri	36	38	11	1	14	100	809	39	40	7	1	13	100	1 962
Medicinsk industri	47	34	5	1	13	100	808	43	35	7	1	14	100	1 960
Miljöindustri	46	32	6	1	15	100	807	42	34	7	2	15	100	1 963
Offentlig service	45	33	8	1	13	100	804	47	35	5	1	12	100	1 954
Press/radio/TV	28	43	14	2	13	100	809	27	41	15	2	15	100	1 960
Transporter	47	29	9	2	13	100	807	48	33	5	1	13	100	1 961
Turism	42	37	7	2	11	100	808	46	35	7	1	11	100	1 957
Verkstadsindustri	25	36	18	3	18	100	808	35	38	10	2	15	100	1 963

Källa: Syd-SOM 2008

Tabell A3 Kön, parti och åsikter om sakfrågor i den politiska debatten: Skåne 2008 (balansmått)

	Kön		Parti								Balans- mått Skåne 2008
	Kvinna	Man	V	S	Mp	C	Fp	M	Kd	SD	
Bedriva mer av sjukvården i privat regi*	-18	-19	-74	-52	-55 -13		13	37	3	28	-18
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus*	24	16	45	35	55 11		10	-9	11	32	20
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	25	28	13	29	24 24		30	33 31		18	27
Låta privata företag svara för äldreomsorg	-21	-26	-76	-53	-53 -9		8	23	-9 -26		-23
Satsa mer på friskolor	24	25	-66	-44	-35 -22		-17	9	-19	-25	-24
Minska den offentliga sektorn	-23	-8	-69	-40	-58 -2		-2	28	-13 -14		-16
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen*	29	23	61	42	47 13		25	6	27	9	26
Sänka skatterna	30	33	-21	19 -24		38	37	59	49	48	31
Införa sextimmars arbetsdag	32	-2	71	39	30 -1		-6	-20	-11	22	16
Ta emot färre flyktingar	26	-29	-29	28	-14 25		27	38	33	91	31
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	84	71	80	81	85 86		80	76 73		60	78
Invandringen till Sverige måste öka för att industrin ska få den arbetskraft som behövs	-38	-37	-20	-38	-28 -	20	-30	-30 -27		-86	-37
Göra a-kassan obligatorisk	2	7	14	7	2 7		4	2	16	-6	5
Stärka strandskyddet för att begränsa bebyggelse i kustnära områden	60	51	71	61	76 57		61	46 55		43	56
<i>Minsta antal</i>	<i>1 547</i>	<i>1 325</i>	<i>100</i>	<i>938</i>	<i>192</i>	<i>93</i>	<i>204</i>	<i>703</i>	<i>66</i>	<i>199</i>	<i>2 756</i>

Kommentar: Balansmättet avser andelen bra förslag minus andelen dåligt förslag. Partisympati avser bästa parti i rikspolitiken. *Jämförelser mellan bästa parti i rikspolitiken och regionpolitiken har gjorts. Skillnaderna överstiger inte tio balansmåttsenheter.

Källa: Syd-SOM 2008

Referenser

- Bäck, H. och Johansson, F. (1998) *Politisk decentralisering i skandinaviska storstäder*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, rapport 1998:12.
- Demker, M. (2011). "Framgång för Sverigedemokraterna trots en allt mer flyktinggenerös opinion". I Holmberg, S. och Weibull, L. (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Elmqvist, T. och Bergström, A. (2012, kommande). kommande publikation (wip).
- Elmqvist, T. och Bergström, A. (2011). "Västra Götaland 2010. Resultat från Väst-SOM – undersökningen 2010". SOM-rapport nr 2011:28.
- Esping-Andersen, G. (1996) "After the Golden Age? Welfare State Dilemmas in a Global Economy". I Esping-Andersen, G. (red) *Welfare States in Transition*. New York och London: Sage Publications.
- Esping-Andersen, G. (2001) "Nordic Welfare States in the European Contest, ed. Kautto M. et al., London: Routledge Press.
- Esping-Andersen, G. (2002) "Towards the Good Society, Once Again?". I Esping-Andersen m.fl *Why we need a new Welfare State*. Oxford: Oxford University Press.
- Johansson, F. (2006). "Medborgarna och Region Skåne". I Nilsson, L. (red) *Nya gränser – Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, S. (2010). "Regional utveckling (inte) i fokus för folket". I Nilsson, L. (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Mattsson-Wallinder, Y. och Nilsson, L. (2011) "Värmland 2010. Resultat från Värmlans-SOM – undersökningen 2010". SOM-rapport nr 2011:11.
- Nilsson, L. & Weibull, L. (2010). "Regional utveckling i Västra Götaland – högre utbildning och forskning". I Nilsson, L. (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Å. & Vernersdotter, F. (2011). "Den nationella SOM-undersökningen 2010". I Holmberg, S. och Weibull, L. (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Pettersson, O. m.fl. (2000) *Demokrati utan partier?* Stockholm: SNS Förlag.
- Pettersson, O. m.fl. (2002) *Demokrati utan ansvar*. Stockholm: SNS Förlag.
- Sannerstedt, A. (2010) "Skånska attityder till flyktingmottagande, invandring och mångkultur". I Johansson, S. *Regional demokrati, om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Strömbäck, J. (2000) *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur.
- Vogel, J; Amnå, E; Munck, I och Häll, L. (2003) *Föreningslivet i Sverige. Välfärd, socialt kapital, demokratiskola*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.
- www.saco.se –Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) (hämtad 2011-09-26 från: <http://www.saco.se/Forskning--kunskap/Publikationer-fran-Saco/Rapporter/Ar-det-vart-besvaret/>)
- www.scb.se – Statistiska Centralbyrån (SCB) (hämtad 2011-09-28)
- www.skane.se –Region Skåne (hämtad 2011-09-20 från: <http://skane.se/sv/Demokrati/Sa-kan-du-paverka/>)
- Öhlin, M. (2010) "Sasmhällsklassernas utbildningshorisont – är utbildning ett fritt val?" I Oskarson, M; Bengtsson, M och Berglund, T (red) *En fråga om klass – levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Malmö: Liber.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

